

מראי מקומות - יבמות

קיג:

בה מנהג הפקר, י"ל דיכול לגרשה שעה א' לפני מותו, כיון דבלא"ה תצא מאתו כשימות, ולפעמים יהי' תקנה בזה, כגון שיש לו יבם במדה"י, דכיון דגרשה שוב לא תהי' זקוקה לו, וא"כ בכה"ג יהי' מותר לו לגרשה, משא"כ אם מדאורייתא אינה בת גירושין, אז אפי' בכה"ג לא יהי' יכול לגרשה, ולכן שפיר נקטי' לשון זה דעולמית דוקא היכא שאינו יכול לגרשה מן התורה, ובהא דאינו אלא מדרבנן לא נקט לשון עולמית.

ה. איבעיא להו, ר' יוחנן בן נורי איש פשיטא לי', ואשה קמיבעיא לי', וכו'

הק' הקרן אורה, היכי ס"ד דאיש קמיבעיא לי', פשיטא דכיון דלאו בר דעת הוא, דאין גיטו גט כמו שאין קידושיו קידושין, דבשניהם בעינן דעתו. ותני' דס"ד דס"ל כרשב"ג דגיטין (עא:): דיכול לגרש מתוך הכתב בפקח ונתחרש. ולמסקנא, דאמר' דס"ל לריב"נ דגם אשה חרשת לא מתגרשת, צ"ל דהיינו טעמא, דאע"פ דאשה מתגרשה שלא מדעתה, עכ"פ בעינן שתדע שמקבלת גיטה, אלא שלא ברצונה הוא, אבל חרשת אין לה דעת כלל בקבלת גיטה. והיינו דדייק רבא לקמן מעדותו של ר' יוחנן בן גודגדא, דאם אמר לה כנסי שטר חוב זה, נמי מגורשת, אף שאינה יודעת שמקבלת גיטה עכשיו.

ה. אלא לדידכו, מ"ש אשה ומ"ש איש

הק' בהג' ראמ"ה, למה לא הק' על האשה גופה למה מתגרשת, למה צריך להק' מ"ש מהאיש. ותני' דיי"ל דטעמא דריב"נ דלא מהני גט של חרש, היינו משום דמקשינן הוי' ליציאה, ומי שאינו בר הוי', ג"כ לאו בר יציאה הוא, ולכן אף דיכול לגרש קטנה, י"ל דזהו רק משום דאתי לכלל הוי' אבל חרשת לאו בת הוי' היא כלל, ולכן י"ל דג"כ לאו בת יציאה היא. וכ' עפ"ז דאולי באמת מודה ריב"נ לעדות של ר"י בן גודגדא, ומה שהי' יכולה לגרשה היכא שאביה מקבל קידושה, היינו משום דכיון דלאו בת יציאה היא, א"כ גם הוי' שלה לא הי' אלא מדרבנן, ושפיר מתגרשת (וק"ק, דהא בת הוי' היא אם מקבל אביה גיטה, וצ"ע).

א. למאי נפק"מ, להוציא אשתו בגט... ואי אמרת עתים חלים עתים שוטה, וכו'

הק' הישרש יעקב, אפי' אי אמרי' עתים חלים עתים שוטה, לימא דיכול לפוטרה בגט מכח ספק ספיקא, שמא בשעת קידושין שוטה הי', ואת"ל דחלים הי', שמא עתה בשעת גירושין ג"כ חלים הוא, ולפי הפוסקים דבכה"ג חשיב חסרון ידיעה, א"ש, ובפרט דכאן הרי ב' הספקות הם בחסרון ידיעה, ולא אמרי' בזה ס"ס. אבל לפי הפוסקים דס"ל דבכה"ג לא הוי חסרון בידיעה, ק', ע"ש מש"כ בזה, והניח בצ"ע.

ב. יצתה זו שאין לה יד לגרש עצמה

ע' בתוס' שהביא מש"כ רש"י בקדושין, דאם אינה יכולה לשמור את גיטה, אז אפי' ע"י אביה אינה יכולה להתגרש. ולכאנ"ל ק' מכאן, שהרי ר' ינאי יליף דין זה מהא דכתי' ונתן בידה, דצריך שיהי' לה יד לגרש עצמה, וכיון שיש לה אב, א"כ יש לה יד, ולמה לא תהי' מגורשת [וגם תנא דבי ר"י משמע דלא פליג אלא על הילפותא, אבל י"ל דג"כ ס"ל דהיכא שיש לה אב, קרינא בה שהיא משלחה ואינה חוזרת]. ולכן הביא מש"כ ר"ת דסוגיין מיירי דוקא היכא שאין לה אב. וע' בפני יהושע (גיטין סד:), שכ' דיי"ל דרש"י למד דינו מהא דיש כאן ב' דרשות, וס"ל דהא דתנא דבי ר"י לא סגי, דהא י"ל דאינה מגורשת רק היכא שאין לה אב, ומנין דאף היכא שיש לה אב אינה מגורשת, ת"ל דרשה דר' ינאי, דמי שאין לה יד עצמה אינה יכולה להתגרש כלל, אף ע"י אביה. וע"ע בערוך לנר מש"כ ביישוב דעת רש"י.

ג. מ"ש הכא דקתני עולמית ומ"ש התם דלא

קתני עולמית, אלא ש"מ הא דאורייתא הא דרבנן פי' הריטב"א, דכיון דהיכא שהוא נשתטה אין לה שום תקנה מן התורה ע"י גט זה, ואפי' אם נשאת ויש לה כמה בנים, תצא, משא"כ אם נשתטית היא, דכדיעבד אם נשאת לא תצא, ואע"פ שאין לה בנים, ואפשר שאפי' נתגרשה תנשא לכתחלה, לכך לא אמרי' לשון "עולמית" לגבי הא דאינה מתגרשת. והערוך לנר כ' דיי"ל דלטעם שלא ינהגו